

# فلسفه فاسوسی

«تجدد علمی و فلسفی کتبخانه‌سی» محرر و مترجم‌لری رساله‌من مدیری بها توفیق بکک ریاستی آلتنده بر فلسفه قاموسی ترتیبینه باشلامشالردر. اساتزده فلسفی کله واصطلاحلرک اکثریا مقابلی بولنه مامقده و بونک ایچون کمنج مترجم‌لری بک بیوک مشکله تصادف ایتکده‌در. بو جهتی نظر دقته آلان «تجدد علمی و فلسفی کتبخانه‌سی»؛ ترتیبینه باشلامدی قاموسده کله واصطلاحلرک فرانسزجه و ترکیه‌لری و مختصراً تعریف‌لری دخی جمع ایتکده‌در.

قارئلری مزه شیمیدن بر قولایلق اولمق اوزره هر نسخه‌مزده بوقاموسک بعض پارچه‌لری نشر ایده‌جکز:

— مونیزم و دو آلزم مسلک‌لرینه دائر —

مونیزم — Monisme ؛ بو کله ترکیه‌یه وحدت موجود ترکیبیه ترجمه اولنیور. فلسفه اسلامیده مقابلی «اتحادیه مسلکی» در. بو مسلکده کائناده مادی عالمه معنوی عالمک، آریلمی ممکن اولمیان بر صورتده یکدیگریله متمزج بولندیغنه اعتقاد ایدیلیر. بو مسلک منتسبلرینه اتحادی و اتحادیون دینیلیر.

دو آلزم — Dualisme ؛ مونیزم مسلکینک مقابلی در. ترکیه‌یه «ثنائیه مسلکی» دیه ترجمه اولنیور. بو مسلکده کائنات یکنه مادی عالمه معنوی عالمدن متشکلدر. شوقدرکه بونلر بر بریله

کیما اصطلاحاتی بیلمین بر کیسه کیما کردکسه معذور عد ایدیلیر. هندسه اصطلاحاتی بیلمینده مهندس دکسه کئناک معذوردر. چونکه نه کیما، نه هندسه عمومیه مخصوص علملردن دکادر. اونلرک متخصصلری اولور و متخصصلری طرفندن موضوع بحث ایدیلیر. حالبوکه فلسفه بویله دکادر. اونون طبقات بشریه‌یه حتی الکسیط و عادیلرینه بیله شاملدر. هرکسک کندیته مخصوص یا کلش یاخود طوغری، عامیانه یاخود عالمانه بر فلسفه‌سی وارددر. بناءً علیه هرکس — طوغرو بر صورتده اداره کلام ایده بیلمک ایچون — اصطلاحات فلسفیه‌نی بیلمک مجوریتده‌در. بر تجار مثلاً قوریدرات دویونامی، یاخود مرکزله محرافک فرقی بیلمیه بیلیر. لکن هیچ بر زمان ذهنی، عقل ایله تفکرک فرقی بیلمه‌مزلاک ایده‌مز؛ ایدرسه لسانسز، ابکم عد ایدیلیر.

کچنلرده یومی غزته‌لریزدن برنده اولدقجه مشهور بر محرریمز «لذیذ بر جهات حسیه» تعبیری قوالاغشیدی. بونی بن اکلایه مدم؛ بنم کی رفقای تحریرمده اکلایه مدیلر. چونکه بورا‌ه کی (حسیه) دن مقصد حواسی، یوقسه حساسیتی، یوقسه افکارک مبدائی اولان حسلری؟ . . . بو جهت مجولدر. کرچه ادبیانده بویله مبهم تعبیرلری مقبول عد ایدنلر وار، لکن طوغرو دوشونلر، کوزلاکدن وادیلکدن اول طوغرواق آرامق طرفداری درلر.

ایشته بوخطاره دوشمه‌مک ایچون شمات فلسفیه‌یه وبالخاصه اصطلاحات موضوعیه بویوک براهیت عطف ایلمک لازمدر. بز فلسفه قاموس‌مزده بو خصوصده کی نقصانمزی تلافیه چالیشه‌جق و مرک اختیار کرک کمنج تکمیل متفکرین عثمانیه‌یه مراجعت ایدرک غرب فلسفه‌سندگی تعبیرات واصطلاحات معادل ترکیه تعبیرات واصطلاحات وضعنه سعی و غیرت ایدجکز.

برلشمش دکلدرلر ، آری و مستقندرلر . و عالم  
معنوی ، عالم مادی اوزرینه تأثیر ایدر . بومسلک  
منتسبلرینه ثنائی و ثنائیون تسمیه اولنور .

بانه ئیزم — Pantheïsme ؛ بومسلک ایله  
( آتہ ئیزم = اللهسنزلق ) مسلکی بیننده اساس  
ونظریه جهتیله هیچ بر فرقی یوقدر . بزده  
مقابلی وحدت وجود ، یاخود « وجودیه  
مسلکی » در . بو مسلکده الله ایله کائناتک  
عینی اولدینی و ماده ایله قوتک بوکلیته عائد  
خاصه لردن عبارت بولندینی ادعا ایدیلیر .  
طرفدارلرینه وجودی و وجودیون دینیر .

ته ئیزم یاخود دده ئیزم — Theïsme ou Deïsme  
بو مسلکده الله ایله کائناتک آری آری شیلر  
اولدینی و ماده ایله قوتک قسماً برلشدیکی ادعا  
اولنور . ترکجهده مقابلی « الهیه مسلکی » در .  
سالکدرینه الهی و الهیون اطلاق اولنور .

ژمه ئیزم یاخود نهوولوسیونیزم — Ge -  
netisme du Evolutionisme ؛ بومسلکده  
کائنات ازی وابدیدر . عدمدن خلق اولنمش  
دکلدر . قوانین طبیعیه تأثیری آلتنده شکل  
ایتمش و تکامل ایلمکده بولنمشدر . ترکجهسی  
« تکاملیه مسلکی » و طرفدارلری تکاملی  
ونتکاملیوندر .

قره آتیزم — créatisme ؛ بو مسلک ؛  
تکاملیه مسلکنک ضدیدر . کائنات الله طرفندن  
بر ویا متعدد دفعه لر عدمدن خالق اولنمشدر .  
ترکجهسی « خلقتیه مسلکی » اولوب طرفدارلرینه

خلقتی و خلقتیون اطلاق اولنور .

ناتورالیزم یاخود راسیونالیزم — natura-  
lisme ou Rationalisme ؛ بوکا ، طبیعیه  
مسلکی اطلاق اولنور . ماده و قوتک یاخود  
یکی تعبیرله قدرتک énergie هر شیده حکمنی اجرا  
ایتمکده اولدینی و هر حادثه نک طبیعی بولندینی  
ادعا سنده بولنان مسلک . طرفدارلرینه طبیعی  
و طبیعیون اطلاق اولنور .

سوپر اناتورالیزم یاخود میستیسیزم —  
Supra -- naturalisme ou Mysticisme ؛  
بو مسلکده ماده و قوت قانونلرینک هر شینه  
دکل ، آنجق بر قسم شیلره تطبیق اولنه بیلدیکی  
ادعا اولنور . بومسلکک ترکجهیه ترجمه سی  
« مافوق الطبیعه » یاخود اسرار جیلانی مسلکی در .  
طرفدارلرینه اسرارچی و اسرار جیلر اطلاق  
اولنور .

مهقانیزم یاخود ایلوزوئیزم — Mécanisme  
on Hylozoïsme ؛ حکمی و کیمیوی قوتلردن  
بشقه آری بجه بر قوت ، بر حیات قوتی قبول  
ایتمه مک مسلکی . بومسلکک ترکجهسی ( میخانیکیه  
مسلکی ) طرفدارلری میخانیکی و میخانیکیون در .  
ویتالیزم یاخود تئولوژی — Vitalisme

ou Théologie ؛ طبیعت عضویهده مستقل  
بر حیات قوتی بولندینی قبول ایدن مسلک .  
ترکجهسی « حیاتییه مسلکی » اولوب طرفدارلرینه  
حیاتی و حیاتیون دینیلیر .

— مابعدی وار —